

Protokoll

Fra møte i Faggruppen for plantehelse

Dato: 31.08.11, kl. 10:00 – 15:30
Sted: Skog og landskap, Ås
Møteleder: Leif Sundheim

Deltakere:

Fra Faggruppe for plantehelse (Faggruppe 9)

Leif Sundheim (faggruppe- og møteleder), Trond Hofsvang Christer Magnusson, Arild Sletten, Trond Rafoss, Halvor Solheim, Anne Marte Tronsmo (tilstede under deler av sak 4 (mykotoksiner i korn), deler av sak 5 (*A. chinensis* og helhetsvurdering av økologisk), og under hele sak 6-11) og Bjørn Økland.

Fra Mattilsynet, hovedkontoret, regelverksavdelingen, seksjon planter, økologi og GM (Ås):
Hilde Paulsen og Hanne Marit Gran

Fra Mattilsynet, hovedkontoret, tilsynsavdelingen, seksjon planter og vegetabilsk mat (Ås):
Randi Knudsen

Fra sekretariatet til VKM:
Elin Thingnæs Lid (ref.)

1 Velkommen, fravær, habilitet og godgjøring

Leif Sundheim ønsket velkommen til møtet. Ingen av medlemmene meldte seg inhabile i noen av sakene.

2 Godkjenning av møteinnkallelse og dagsorden. Oppfølging av protokoll.

Protokoll fra forrige møte er tidligere sirkulert i faggruppen, og er godkjent og publisert på vkm.no.

Vedtak: Innkalling og dagsorden til dagens møte godkjennes.

3 Saker fra møte i hovedkomiteen

Leif Sundheim ga en kort orientering om noen av sakene fra hovedkomitémøtet 8. og 9. juni 2011. Protokoll fra møtet ligger ute på vkm.no.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

4 Saker som skal behandles på møtet

Risikovurdering av mykotoksiner i korn

Faggruppen gikk igjennom utkastet til plantehesedelen av risikovurderingen. Utkastet har blitt utarbeidet av en egen prosjektgruppe. Prosjektgruppen nærmer seg ferdigstilling av utkastet. Faggruppen kom med en rekke innspill som ble notert. Faggruppemedlemmene, spesielt plantepatologene, ble oppfordret til å komme med ytterligere kommentarer på e-post i etterkant av møtet.

Sekretariatet orienterte om videre saksgang i VKM. Faggruppens plantehesedel skal sys sammen med en dyre- og en humanhesedel. Hele risikovurderingen skal deretter til endelig behandling i Hovedkomiteen 17. november. Faggruppen skal gjøre seg helt ferdig med behandling av plantehesedelen før det.

Vedtak:

Faggruppens koordinator vil oppdatere utkastet til plantehesedelen i henhold til innspill fra faggruppen. Prosjektgruppen vil avslutte sitt arbeid med dokumentet før neste faggruppemøte 27. oktober, og faggruppen vil gjennomgå og ferdigbehandle dokumentet på dette møtet.

Selvinitiering: Risikokarakterisering av flisimport

Faggruppen har besluttet å lage en risikokarakterisering av import av løvtreflis fra Nord-Amerika (USA og Canada). Risikokarakteriseringen vil gi en foreløpig oversikt over hvilke arter av listede karanteneskadegjørere og andre potensielle karanteneskadegjørere som kan komme inn i landet via en slik import. For disse artene vurderes det hvilke som vil kunne etablere og spre seg under norske forhold, og hvilke som har potensial til å kunne representere en fare for norsk skog og miljø. Risikokarakteriseringen vil kunne si noe om det vil være behov for en full risikovurdering av noen av artene.

Bakgrunn for saken er at en norsk virksomhet i 2010 startet opp med en omfattende import av løvtreflis til produksjon av trepellets for eksport. I 2010 ble det importert flis fra Canada, men det er også planlagt import av flis fra USA, Liberia, Russland og Baltikum.

I forkant av møtet fikk faggruppen tilsendt et forslag til en beskrivelse av oppdraget. Beskrivelsen tar for seg bakgrunnen for oppdraget, spørsmål som skal besvares, avgrensninger og tidsfrist for oppdraget. Faggruppen kom frem til noen mindre justeringer i teksten.

Vedtak: Faggruppen nedsetter en prosjektgruppe bestående av Leif Sundheim, Bjørn Økland, Christer Magnusson, Trond Rafoss og Daniel Flø. Sistnevnte er ekstern *ad hoc*-ekspert ved Skog og landskap. Faggruppens koordinator vil ferdigstille oppdragsbeskrivelsen i henhold til innspillene fra faggruppen og deretter publisere denne på vkm.no.

5 Status for øvrige saker i faggruppen

Risikovurdering av heksekost i eple – utkast til bestilling

VKM mottok 27. juni 2011 en endelig bestilling der Mattilsynet ber om en risikovurdering av planteskadegjørereren *Candidatus phytoplasma mali*, et phytoplasma som forårsaker heksekost i eple. Skadegjørereren ble første gang påvist i Norge i 1996. Angrep av *Candidatus Phytoplasma mali* gir symptomer på skudd, blad, frukt og røtter. De alvorligste konsekvensene er heksekost-lignende forgrening av trærne og en avling som er liten og stort sett består av svært små, smakløse epler som ikke er salgbar. Bakgrunnen for bestillingen er en økt observasjon av heksekost i eple i 2010, og at Mattilsynet derfor ønsker å vurdere gjeldende forvaltningspraksis.

På forrige faggruppemøte ble det nedsatt en prosjektgruppe til å lage et utkast til faggruppens besvarelse. Prosjektgruppen består av Leif Sundheim, Arild Sletten, Trond Rafoss og Trond Hofsvang. Prosjektgruppen vil bruke EPPOs standard PM 5/3(5) "Decision-support scheme for quarantine pests". Dette vil bli gjort ved hjelp av verktøyet CAPRA (Computer Assisted Pest Risk Analysis).

EFSA har et pågående Artikkel 36 prosjekt, "Prima phasie", som går ut på å teste ut fem ulike risikovurderingsmetoder på ti eksempelskadegjørere, deriblant heksekost i eple. Arbeidet ledes av Alan MacLeod ved FERA, og er et samarbeidsprosjekt mellom flere europeiske institusjoner. Trond Rafoss som er medlem av EFSAs plantehelsepanel vil følge opp dette arbeidet og holde faggruppen orientert.

Frankrike jobber med en risikovurdering av heksekost i eple. VKM vil antakelig ikke få tilgang til risikovurderingen før den er ferdig.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning. Mattilsynet vil ettersende spørsmålene i bestillingen på norsk og et par setninger om hva Mattilsynet vil bruke risikovurderingen til.

Vurdering av billearten *Anoplophora chinensis*

VKM mottok 27. juni 2011 en endelig bestilling etter at den hadde vært til høring på mattilsynet.no. I bestillingen ber Mattilsynet VKM om en vurdering av potensialet for innførsel, etablering og skade av planteskadegjørereren *Anoplophora chinensis* i Norge. Mattilsynet ønsker også en vurdering av hvor effektive aktuelle plantesanitære tiltak rettet mot de viktigste potensielle innførselsveiene for denne arten er. *A. chinensis* er rapportert som en planteskadegjører på en rekke arter av løvtrær. Den er utbredt i Asia. I Europa har den flere ganger vært påvist i forbindelse med import av løvtrær (spesielt lønn) fra Kina og Japan. I noen europeiske land har det også vært lokale utbrudd de siste årene. Arten er ikke kjent å forekomme i Norge og er så langt ikke påvist i forbindelse med importsendinger.

Mattilsynet vil benytte VKMs konklusjoner som grunnlag for å vurdere om *A. chinensis* bør reguleres som karanteneskadegjørere i Norge og om spesifikke plantesanitære tiltak bør innføres for å hindre introduksjon av disse planteskadegjørerne.

Faggruppen diskuterte med Mattilsynet om alle spørsmålene i oppdraget må med. Mattilsynet var klare på at alle delspørsmålene i bestillingen er nødvendige. Blant annet vil det innebære et omfattende litteratursøk for å kunne oppsummere dagens kunnskap om utbredelsen av

denne arten. Av ressursmessige hensyn var det enighet om å skyve noe på fristen for når faggruppen skal levere sin vurdering til Mattilsynet.

Vedtak: Faggruppen nedsetter følgen prosjektgruppe til å lage et utkast til vurderingen: Leif Sundheim, Bjørn Økland, Trond Rafoss og Daniel Flø. Sistnevnte er ekstern *ad hoc*-ekspert ved Skog og landskap. Prosjektgruppen vil være ferdig med sitt utkast til 15. desember 2011. Faggruppen vil gjennomgå og ferdigstille vurderingen på sitt møte i januar 2012. Ny frist er satt til 15. februar 2012.

Helhetsvurdering av økologisk produksjon og økologisk produsert mat – utkast til bestilling

Denne saken er forankret i VKMs hovedkomité. Et første utkast til bestilling var oppe til diskusjon på forrige faggruppemøte. Hovedkomiteen ønsker nå faggruppens kommentarer på ett oppdatert utkast som for tiden er ute på høring på mattilsynet.no.

Som i forrige utkast til bestilling så savner faggruppen nå også spørsmål vedrørende bærekraftighet ved økologisk versus konvensjonell produksjon.

Faggruppen savner spørsmål vedrørende betydningen av økologisk produksjon for plantehelsen i Norge, noe som er relevant for Mattilsynets ansvarsområde. Blant annet hvordan økologisk planteproduksjon påvirker muligheter for bekjemping og for spredning av planteskadegjørere. Det finnes noe norsk litteratur på dette, men hovedsakelig vil en slik vurdering være basert på internasjonal litteratur, noe som også vil være tilfredsstillende.

Faggruppen ønsker at Mattilsynet ikke fokuserer kun på økologisk versus konvensjonell produksjon i sin bestilling, men heller gjenspeiler virkeligheten som er mer nyansert, blant annet med integrert plantevern. Et forslag er å unngå begrepet ”konvensjonell produksjon” i bestillingen.

Vedtak:

Faggruppens koordinator vil videreformidle kommentarene slik at innspillene kommer med når saken skal diskuteres mellom Mattilsynet og VKM i etterkant av høringen som avsluttes 1. september.

6 Orientering fra Mattilsynet

Agrius anxius

EPPOs PRA for *Agrius anxius* ligger nå ute på EPPOs nettsider. PRAen blir ferdigbehandlet i rådsmøtet som finner sted i slutten av september. Det vil antakelig ikke bli vedtatt endringer i selve PRAen, og det ligger an til at *A. anxius* vil bli tatt inn på A1-listen. Mattilsynet ser for seg at det vil være aktuelt å stille VKM noen spørsmål om visse aspekter i denne PRAen, blant annet i forhold til klima og aktuelle håndteringstiltak i Norge. I følge EPPOs PRA finnes det lite kunnskap om hvilken flisstørrelse som skal til for at skadegjøreren kan følge med, og det er usikkert om det vil være mulig for VKM å si noe mer om det. Ordlyd i en bestilling fra Mattilsynet vil bli diskutert når første utkast til bestillingen foreligger.

Vedtak: VKM avventer første utkast til bestilling fra Mattilsynet.

Agrilus planipennis

Faggruppen har tidligere mottatt og diskutert et første utkast til en bestilling der Mattilsynet ber VKM om en vurdering av potensialet for innførsel, etablering og skade av *Agrilus planipennis* i Norge, samt en vurdering av effektivitet av aktuelle plantesanitære tiltak rettet mot de viktigste potensielle innførselsveiene for denne arten. *A. planipennis* er rapportert som en planteskadegjører bl.a. på ask (arter i slekta *Fraxinus*). Den er oppført på EPPOs A2 liste, hvilket innebærer at EPPO anbefaler at medlemsland som befinner seg i risikoutsatt område, regulerer arten som en karanteneskadegjører. *A. planipennis* finnes utbredt i Asia og er introdusert til USA og Canada. Det har vært antatt at smittet treemballasje kan ha vært innførselsveien til USA/Canada. I Europa er arten kun rapportert fra Russland (der det er utbrudd i Moskva-området). Mattilsynets ønsker at VKM i sin besvarelse vurderer relevansen av EPPOs risikovurdering for *A. planipennis* for norsk forhold.

Anoplophora glabripennis

Faggruppen har tidligere mottatt og diskutert et første utkast til en bestilling der Mattilsynet ber VKM om en vurdering av potensialet for innførsel, etablering og skade av planteskadegjøreren *Anoplophora glabripennis* i Norge. *A. glabripennis* er rapportert som en planteskadegjører på flere arter av løvtrær, bl.a. lønn. *A. glabripennis* er utbredt i Asia og er introdusert til USA. Det antas at treemballasje kan ha vært innførselsveien til USA. Også i Europa er det gjort flere funn av *A. glabripennis* i treemballasje brukt i forbindelse med importerte varesendinger. Det har også vært rapportert enkelte utbrudd som er under bekjemping i en del europeiske land.

Mattilsynet vil benytte VKMs konklusjoner som grunnlag for å vurdere om *A. planipennis* og *A. glabripennis* bør reguleres som karanteneskadegjørere i Norge og om spesifikke plantesanitære tiltak bør innføres for å hindre introduksjon av disse planteskadegjørerne.

Vedtak: Mattilsynet ønsker at VKM vurderer *A. planipennis* før *A. glabripennis*. Tidsfrist for ferdigstilling anslås til seks mnd etter at endelig bestilling er oversendt. Tidsramme for de to risikovurderingene må tilpasses andre pågående oppdrag i faggruppen. VKM avventer nye utkast til bestilling fra Mattilsynet.

7 Møter og annet av felles interesse

Artsdatabanken avholder diverse arbeidsmøter vedrørende Artsdatabankens økologiske risikovurderinger av fremmede arter, som en oppdatering av ”Norsk svarteliste 2007”. Leif Sundheim og Halvor Solheim er i ekspertgruppen på sopp, Christer Magnusson er i ekspertgruppen på rundormer og flatormer og Trond Hofsvang er i ekspertgruppen på terrestrisk. Alle fire deltar som uavhengige eksperter. Den nye listen vil bli publisert på nyåret.

Anne Marte Tronsmo ønsket å gjøre Mattilsynet oppmerksom på skadegjøreren ”Wheat blast” (*Magnaphorthe oryzae*, *Triticum* pathotype). På et APS-IPPC¹ Joint meeting i Honolulu i august 2011 ble denne presentert som en ny/kommende trussel (”emerging risk”). Det var et stort utbrudd av skadegjøreren i Sør-Amerika i 2009. Skadegjøreren sprer seg stadig nordover, og i følge klima og modellsimuleringer er store kornområder i USA og Canada truet. Det er også blitt sett på risiko for Europa men ikke så langt nord som Norge. Norge vil

¹ APS = American Phytopathological Society. IPPC = International Plant Protection Convention.

ha fuktigere forhold enn prærien i USA og Canada, men Mattilsynet bør allikevel være oppmerksom.

Sluttkonferanse om PRATIQUE prosjektet, York 24-25. mai. Her ble resultatet fra prosjektet presentert og diskutert. Anne Marte Tronsmo og Elin Thingnæs Lid deltok fra Norge.

EFSA Scientific Colloquium N°16, Parma 9-10. juni. Her deltok Trond Rafoss som medlem av EFSA's plantehelsepanel, Christer Magnusson deltok som ekspert fra Bioforsk og fungerte som rapportør for en av diskusjonsgruppene. Elin Thingnæs Lid deltok som VKM-ansatt og ekspert på risikovurderinger.

Conference on New and Emerging Fungal Diseases, Roscoff Brittany, France 25-29. juni. Leif Sundheim orienterte kort om møtet, der han ga en posterpresentasjon av faggruppens risikovurderinger av *Phytophthora ramorum* og *Phytophthora fragariae*.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

8 Nytt fra sekretariatet

Hele sekretariatet var på prosjektlederkurs 24-26. august, med et godt faglig og praktisk utbytte. Nye rutiner og verktøy for prosjektstyring er nå innført, og sekretariatet vil benytte dem i styringen av arbeidet med hver enkelt risikovurdering.

VKM har vedtatt en strategi for bruk av sosiale medier. Faggruppen vil få en presentasjon av strategien på neste faggruppemøte.

Bemanning i sekretariatet:

- Inger Therese Laugsand Lillegaard er ansatt som ny medarbeider i sekretariatet, der hun vil ivareta oppgaver knyttet til eksponeringsberegninger i VKMs risikovurderinger. Laugsand Lillegaard har doktorgrad i ernæring fra Universitetet i Oslo og kommer til VKM fra stillinga som post-doc stipendiat ved Avdeling for ernæringsvitenskap ved Universitetet i Oslo.
- Astrid Bjerkås går ut i fødselspermisjon i desember. En vikarstilling som kommunikasjonsrådgiver vil derfor lyses ut.
- Anne Finstad er tilbake i sekretariatet etter et års permisjon. Finstad vil jobbe med ulike saker i sekretariatet og vil ikke være knyttet til en bestemt faggruppe som tidligere.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

9 Nytt fra EFSA

EFSA søker seconded National Experts. Annonsen ligger ute på EFSA's nettsider: <http://www.efsa.europa.eu/en/vacancies/vacancy/sne101103.htm>.

EFSA har gjennomgått og vurdert RAPRA's risikovurdering av *Phytophthora ramorum*. RAPRA (Risk Analysis for *Phytophthora ramorum*) er et EU-støttet prosjekt som ble avsluttet i februar 2009 med en risikovurdering for Europa. EFSA støtter RAPRA-prosjektet i

at *P. ramorum* er en trussel mot europeiske skoger, parker og hager. Hele EFSA's vurdering ligger ute på

<http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/2186.htm>.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

10 Eventuelt

Ingen saker.

11 Nye møtedatoer

Neste møte i faggruppen er 27. oktober 2011. Arild Sletten meldte forfall til møtet.